

50 år siden tyskernes politi-aksjon i Norge

104250

For 50 år siden, mandag 16. august 1943, var innledningen til det mest dystre kapittel i norsk politihistorie. Ved 05-tiden om morgenen banket representanter fra det tyske sikkerhetspolitiet på døren til bortimot 500 politifolk her i landet, og mer enn halvparten av disse ble senere på høsten sendt til konsentrasjonsleiren Stutthof ved Danzig.

Av politi-fangene mistet 13 livet, enten i Tyskland eller på vei tilbake til Norge i mai-dagene 1945. Blant disse var skienmannen Reidar Paulsen (1916-1945). Marerittet for de norske politifolkene som overlevde skulle vare i måneder.

Den tyske gestaposjefen M. Fehlis hadde innhentet egne lister over politifolk som skulle arresteres under en aksjon som hadde fått navnet "Polarkrets". Og ifølge Fehlis var det en aksjon etter ordre fra reichskommisar Josef Terboven. Hans oppfatning var at norsk ordens- og kriminalpolitiet i høy grad var upålitelig, og ordren gikk ut på at navngitte politifolk skulle arresteres snarest. Det forelå lister over de mest "upålitelige", og arrestasjonene skjedde samme morgen uten at dette kom ut på forhånd. Kommandorene rundt om i landet fikk telegrafisk beskjed. Ved enkelte politikamre, bl.a. i Bergen ble nesten hele korpsene arrestert. I Telemark ble ialt 16 tjenestemenn og embedsmenn sendt til Grini og deretter til Tyskland.

TIL TYSKLAND

En av dem som ble arrestert og sendt til tysk konsentrasjonsleir var skienmannen Ingebret Bjerva, politikonsstabel i Skien og senere avdelingsjef ved kriminalavdelingen.

Jeg husker det som skjedde for 50 år siden som om det skulle være idag, sier Ingebret Bjerva. Ved 05-tiden om morgenen ropte min mor på meg. Det var et par mann som skulle snakke med meg, sa hun og jeg trodde først det var Jacob Hafredal, en kollega, senere lensmann i Solum. Hafredal og jeg var nemlig satt på etterforskningen av et mord på en ung kvinne i Eidanger denne dagen. Men jeg syntes han var noe tidlig ute.

Jeg tok på klærne, og da jeg åpnet døren til hybelen min sto en mann der med kappe og hendene i lommene. Bak ham sto enda en tysker med maskinpistol. De ga en kort ordre på tysk om at jeg var arrestert - og like etterpå kom to yrskere fra Quislings vaktbataljon Tønsberg. De skulle holde vakt

OVERLEVDE: Skienmannen Ingebret Bjerva kom fra oppholdet i den tyske fangeleiren med livet i behold, men 13 kom aldri hjem etter massearrestasjonen av norske politifolk i august 1943.

over meg mens tyskerne foretok flere arrestasjoner.

"SVIN PÅ SKOGEN"

Tanken surret rundt i hodet mitt, sier Bjerva. Hva skulle jeg gjøre. Dagen før hadde jeg kjøpt to okser med skaff, og begge var finslipt og sto ved sengekanten. Å drepe vaktene kunne vel gått, men i neste øyeblikk tenkte jeg på min mor og familien. Det ble til at jeg fulgte frivillig med, først til tyskernes brakkeby Lager Franken på Hovenga i Porsgrunn, og deretter til Grini etter en kortvarig stopp utenfor Victoria Terrasse i Oslo.

Jeg hadde endel "svin på skogen", og jeg visste ikke hvorfor de hadde tatt meg. Det kunne være illegale aviser, bortkomne dokumenter, ja hundrevis av ting.... På Grini møtte jeg min beste kamerat Reidar Paulsen og min bror Olav som arbeidet i politiet i Skien og senere i Oslo.

Det kom flere til etter hvert. Jacob Hafredal, Anton Aaby fra Rjukan, Mikal Boyesen, Lars Solli og Arne Sundvor, Porsgrunn, John Frogner, Brevik og senere Skien, Chr. Hansen, Kragere, Karl Helgesen og Einar Kvisle, Porsgrunn, Andreas Moen og Rolf Anker Haugen, Skien, Thor

Kulturp og Per Thingstad, Notodden.

EGEN LEIR

Vi ble fraktet til Tyskland i fangetransportskipet Donau, og det ble sagt at det var den største transporten av fanger under krigen. I tillegg til politifolkene, var det også hundrevis av studenter. Vi hadde en egen leir utenfor hovedleiren, og dit kom det også skipslaster med finske sjofolk som ikke lenger ville kjempe på tysk side. I hovedleiren var det forferdelig. Over 100.000 fanger ble drept i krigsårene i denne tilintetgjorte leiren. Det var ikke gassgarn, men fangene ble med i jernbanevogner ut av leiren teipet med papir. Utenfor leiren ble gassproner firet ned gjennom taket i vognene. Vi som var av "det reite blod" ble ikke med på disse turene ut av leiren, ellers hadde jeg ikke sittet her nå, sier Ingebret Bjerva som nylig fylte 80 år.

Tårene presser på når han tenker tilbake på fangeleirens helvete - og hva tusenvis av fanger måtte gjennomgå for å bli henrettet eller døde av utmattelse.

I vår leir var det den psykiske påkjenningen som var verst. Det var om å gjøre å holde motet oppe, ikke gi opp. En politifullmektig fra Larvik hadde svak helse og fikk en lettere jobb innenfor portene. Men en dag da vi kom tilbake fra arbejde på et gårdsbruk, hadde han skutt seg selv. Han hadde brutt opp døren til et våpenskap som tilhørte en av vaktene. Det kom en kommisjon fra Berlin for å etterforske saken, men vi gjorde vårt beste for at denne tyske vaktene ikke ble henrettet. Han var tross alt en av de greieste.

HVEM VAR ANGIVERE?

Ingebret Bjerva har sine egne tanker om hvem som var angiver eller angivere i lokalmiljøet i Skien, men det vil han nå la ligge. Men han husker også en bestemt episode etter opprulling av redaksjonen for "Alt for Norge", den illegale avisen som bl.a. Carl P. Wright i Porsgrunn var ansvarlig for. Det kom en tidligere kollega av Bjerva til Skien, og de mottas på Skien Politikammer. Jeg trodde vedkommende var god jossing, og jeg pekte ut en nazi-kollega og advarte Oslo-kollegaen. Pass deg for ham, sa jeg.

Det er jeg klar over, Bjerva, sa han, men det jeg ikke visste var at min eks-kollega fra Oslo var politipresident Marthinsens høyre hånd! Marthinsen ble senere skutt av Heimefronten, og min eks-kollega døde også etter et attentat. Han må ha vært farlig.

DRAMATISK

Bjerva forteller om den den

ne. Hjemturen gikk over Leninograd og Murmansk og derfra til Tromsø.

Vi ble reddet av engelskmennene Red Devils, men tragedien i ytre del av Neustad, Lubeckbukta var en forferdelig avslutning på vår frigjøringsdag, sier Ingebret Bjerva. Tre fangeskip, "Thielbeck", "Cap Arcona" og "Deutschland" hadde tilsammen 9.000 fanger fra Stutthof ombord, og bare 500 ble reddet. Russiske fly gikk til angrep fordi flyverne trodde tyskerne på dekk var vakter på troppet transportskip.

Var vi fra fangeleiren gikk i fire lektre med 1.000 fanger i hver. For oss norske ble det en tragedie. Nesten hjemme ble vi angrepet av flekkyfus. Ialt 30 av oss ble rammet av febersykdommen, og 6 døde, blant disse min beste kamerat Reidar Paulsen.

Han lå i nabosengen og loftet hånden da jeg spurte hvordan det sto til. Noen timer senere var han død.....

GLEMMER ALDRI

Ingebret Bjerva kommer aldri til å glemme det som skjedde med ham og hans politi-kolleger i 1943/45. Han glemmer heller ikke hvordan han og flere andre kolleger måtte kjempe for å få jobbene tilbake ved Skien Politikammer. Men det er en annen skål, og han vil helst la denne delen ligge. Det ble 39 år i politiet, og han avsluttet karrieren som avdelingsjef ved kriminalavdelingen.

Jeg har jobbet under mange politimestere i Oslo og Skien - og Oscar Wergeland Franck var den jeg satte mest pris på.

Om jeg angret på valg av yrke? Idag ville jeg kanskje ha tatt yrkesskole, mulighetene er jo så mange. Dengang jeg vokste opp

kunne man ikke lære noe annet enn å såle et par sko og spikre en taburet. Det ble til at jeg tok artium og gikk inn i politiet i 1934 som reservekonstabel i Oslo. Selv har jeg tegnet mitt eget hus - og sørget for at alt fungerer. Jeg har alltid vært interessert i praktisk arbejde, sier 80-åringen Ingebret Bjerva.

SPILEOMGANG: 32

X TIPPING

1 Bode/Glimt - Molde	3-0 H
2 Brann - Lillestrøm	2-1 H
3 Lyn - Tromsø	2-0 H
4 Rosenb. - Kongev.	3-2 H
5 Start - Ham-Kam	2-0 H
6 Viking - Fyllingen	1-0 H
7 Elverum - Skeid	3-2 H
8 Strømmen - Strindh.	2-3 B
9 Strømsg. - Mjølndalen	2-3 B
10 Bærum - Bryne	2-2 U
11 Vard - Hald	6-3 H
12 Aalesund - Aross	2-5 B

Premieprognose:
Super 12 kr.: 1.070.857
 12 rette kr.: 2.663
 11 rette kr.: 127
 10 rette kr.: 16

Omsetning: 21 417 148

X Måltips!

Vinnerkamper (*):
8-9-11-12-16-25-28-29

Premieprognose kr.:
 8 rette kr.: 0
 7 rette kr.: 9.972
 6 rette kr.: 118

Omsetning: 4 238 293

X LOTTO

SPILEOMGANG: 32

Vinnertall:
6-8-16-19-20-25-32

Tilleggstall: 14-29

Premieprognose kr.:
 1. PREMIE 2.449.077
 (7 rette)
 2. PREMIE 54.830
 (6 rette + 1)
 3. PREMIE 5.046
 (6 rette)
 4. PREMIE 142
 (5 rette)
 5. PREMIE 49

Bjerva forteller om den den

